

Izraelské volby přinesly heterogenní koalici

20.dubna 2009 Zbyněk Klíč

Nebývale vyrovnané výsledky přinesly únorové volby do XVIII. izraelského Knessetu. Hlavními soupeři ve volbách byla středová Kadima ministryně zahraničí Cipi Livniové a pravicový Likud jestřába a bývalého izraelského premiéra Benjamina Netanjahua. Vítězství ve volbách, které se odehrály jen několik dní po ukončení bojů v Gaze, nakonec o jedno křeslo dosáhla strana ministryně Livniové, skutečným vítězem se však stal Likud.

Nebo, lépe řečeno, pravice jako celek a v ní nacionalistický a krajně protiarabský Yisrael Beiteinu (Izrael je náš domov) ruského emigranta Avigdora Liebermana, která získala patnáct křesel v nově zvoleném Knessetu. Na úvod je však třeba ujasnit si pojmy pravice a levice v izraelské politice. Ty totiž nejsou totožné s těmi, které používáme v Evropě, ale primárně souvisejí se vztahem Izraelců k Palestině, zejména uspořádáním jejich vzájemných vztahů. Zatímco pravice zastává radikální postoj vůči Palestincům a odmítá výrazné ústupky, jako je třeba zrušení židovských osad na palestinském území, levice je jednání a kompromisu se svými sousedy přístupnější a je schopna akceptovat uznání Palestiny jako samostatného státu.

V únorových volbách se takto vymezené pravici podařilo získat nadpoloviční většinu křesel ve stodvacetičlenném Knessetu. Na pravici je kromě Likudu a Yisrael Beiteinu ještě strana Šas (11 křesel), Sjednocená Tóra (5), Habayit Haybudi (Židovský domov) (3) a Národní unie (4).

Krátce po vyhlášení výsledků se vítězi voleb vyhlásili jak Cipi Livniová, tak Benjamin Netanjahu. Právě s ohledem na silnou podporu pravického bloku měl lepší výchozí pozici lídr Likudu. Toho také vzápětí podpořil Avigdor Lieberman a s takto vyjádřenou podporou dostal Netanjahu pověření od prezidenta Šimona Perese (Kadima) složit vládu.

Složitá vyjednávání

Netanjahu od počátku prosazoval vládu Národní jednoty, zahrnující tři největší strany - Likud, Kadima a Strana práce (ve volbách 13 křesel). Netanjahu byl však ve schizofrenní situaci, protože v Parlamentu se opírá o uvedenou koalici pravice, která mu vyjádřila podporu, a zároveň skládal vládu Národní jednoty, složené ze stran středu a levého spektra. Na tento rozpor upozorňovala Cipi Livniová, která právě z tohoto důvodu odmítla být součástí koalice opírající se o takovou většinu v Parlamentu, která by nebyla schopna prosadit jí preferovaný koncept samostatné Palestiny. Opoziční roli preferovala i Strana práce. Nakonec se však rozhodla do koalice vstoupit, a to společně s Liebermanem a stranou Šas a Židovským domovem. Vznikla tak poměrně heterogenní koalice jestřábů, ortodoxních židů a sekulární levice, s pohodlnou většinou 69 křesel.

Třeba však upozornit, že ani zmíněné pravicové spojení koalice není homogenní - zejména vztahy mezi Liebermanem a stranou Šas jsou dlouhodobě napjaté a lídr Šasu Eli Jišaj před volbami dokonce uvedl, že volit Liebermana je něco jako volit ďábla. Zásadní je jejich rozpor v náboženských otázkách - zatímco Šas patří do skupiny ortodoxně židovských stran, Liebermanova strana je reprezentantem sionismu (židovského nacionalismu), který ortodoxní strany odmítají.

Ani v největší straně - Kadimě - však nebyl názor na vládní angažmá jednoznačný. Zatímco šéfka

Livniová prosazovala odchod do opozice, její protivník ve volbě předsedy Kadimy Šaul Mofaz byl pro spolupráci s Likudem a hrozil dokonce odchodem ze strany.

Mír, sňatky, ješivy

V zahraničně-politických otázkách se Likud zavázal prosazovat mírová řešení se všemi okolními státy, kompromis byl nutný i mezi Šasem a druhou největší stranou koalice, který Liebermanově straně za slib zachování statu quo v ostatních náboženských otázkách umožňuje zavedení civilních sňatků nežidovských párů, který strana razantně před volbami prosazovala. Šas zase vyjednal tradiční navýšení podpor náboženským školám - ješivám.

Komplikované dohody mezi odlišnými stranami se však, zdá se, podařilo dosáhnout a koalice v uvedeném složení bude fungovat. Otázkou však je, jak dlouho a na jakém základě.

Výsledky voleb do XVIII. Knesetu		
Strana	% hlasů	Počet mandátů
Kadima (Vpřed)	22,47 %	28
Likud (Jednota)	21,61 %	27
Yisrael Beiteinu (Izrael je náš domov)	11,70 %	15
Strana práce	9,93 %	13
Šas	8,49 %	11
Sjednocená Tóra Judaismu	4,39 %	5
Sjednocená arabská kandidátka - Ta'al	3,38 %	4
Národní unie	3,34 %	4
Hadaš	3,32 %	4
Nové hnutí - Meretz	2,95 %	3
Židovský domov	2,87 %	3
Balad (Národní demokratické shromáždění)	2,48 %	3
Ostatní	3,07 %	0
Celkem	100,00 %	120